

חלופות אשפוז בישראל: עבר הווה ועתיד | איתי קנדר

שפיות זמנית | 15/3/2019 | הרשמו כמנויים | שלחו טקסט לבלוג

בתחילת 2016 היו קיימים בישראל רק 3 שירותי סיוע חלופיים לאשפוז פסיכיאטרי. כיום, ב-2019 ישנן 11 חלופות - יותר מבכל מדינה אחרת בעולם (ועוד היד נטויה). מדי חודש אנחנו מתבשרים על יוזמה נוספת או על מחקר חדש בתחום, בעוד התמיכה הציבורית בחלופות מתעצמת, הולכת ומקיפה יותר ויותר מטופלים ומטפלים. כיצד עשינו את דרכנו לנקודה ההיסטורית הזו, וכיצד עלינו לנהוג כדי שבעוד מספר שנים, מאות אנשים יזכו לסיוע מחוץ לכותלי המחלקות הפסיכיאטריות?

אבל ראשית כל - מה היא חלופה לאשפוז פסיכיאטרי?

לצערן של החוקרות ולשמחתם של הפונים, התשובות לשאלה הזו רבות ומגוונות. עם זאת, ישנם כמה מאפיינים ברורים וכוללניים יותר, התקפים לגבי מרבית חלופות האשפוז. הרעיון של מתן שירות וסיוע, לאנשים בשעת משבר נפשי חמור, שירות אשר אינו בנוי כמחלקה אשפוזית ואינו פועל על פי ההגיון המנחה שלה, הוא במידה רבה רעיון חדש. כשכתבתי ב-2015 את דוח החלופות לאשפוז פסיכיאטרי בישראל ("דוח החלופות"), ניסיתי למצוא כמה דוגמאות מהעבר לשירותים מעין זה. מצאתי את הניסויים הראשונים של סלבדור מינוחין ושותפיו בתחנת הקיבוצים - היה זה, בתמצית, סדרה קצרה של טיפולים משפחתיים-קהילתיים בנערים אשר חוו פסיכוזה ראשונה. מצאתי גם שבתחילת שנות ה-70, הרב החרדי אשר פרוינד זצ"ל, קיבץ סביבו עדת חסידים אותה אסף מתוך בתי החולים הפסיכיאטריים, והקהילה הזו היוותה בפועל חלופה לאשפוז הפסיכיאטרי בישראל.

בנוסף לדוגמאות אלה, נשאתי עיניי גם לארצות אחרות, וגיליתי את הדיאלוג הפתוח בפינלנד ואת בתי סוטריה בארה"ב. איש מהחלוצים הללו לא קרא לפתרונות הטיפוליים שהציעו "חלופות אשפוז", אך בפועל - זה מה שהן היו. על כל פנים, משום שעל הנושאים הללו כבר כתבתי מספר פעמים בהרחבה, ברצוני לעבור כעת ולהסביר את תפיסתי בנוגע לשלל ההתרחשויות בשדה חלופות האשפוז בשנתיים האחרונות, תוך התמקדות מיוחדת על החברה הישראלית.

עבר

דוגמא טובה לסיפור הצלחה מקומי הוא **בית סוטריה בירושלים**, שייסד ב-2016 פרופ' פסח ליכטנברג יחד עם קבוצה קטנה של אנשי מקומיים (ואני ביניהם). **ליכטנברג ניהל** במשך עשרות שנים את מחלקת הגברים בבית החולים הפסיכיאטרי-גריאטרי 'עזרת נשים'. בהזיתו היומיומיות דמיין כי הוא מקים חלופת אשפוז לפי הדגם של **הפסיכיאטר פורץ הדרך לורן מושר** - בית המבוסס על רעיון של ליווי אנשים בשעת שבר ומשבר. ליכטנברג חלם שנים רבות עד שהרעיון מצא את דרכו מעולמות השכל והרגש אל עולם המעשה. בשנים שקדמו להקמת בית סוטריה בירושלים גברים, ניסה ליכטנברג לקבל מימון ממשלתי עבור המיזם, אך רק כשהחלה בספטמבר 2015 **הרפורמה הביטוחית בבריאות הנפש**, ראינו כולנו בצוות המייסדים של סוטריה אור קלוש בקצה המנהרה: כחלק מהרפורמה הוצב "צינור תקציבי" (בדמות קופות החולים) בין הממשלה - המממן היחיד והקבוע של האשפוזים הפסיכיאטריים - ובין בתי החולים הפסיכיאטריים - מי שהיו עד לאותו הרגע, הספק היחידי של שירות סיוע בעת חירום נפשי. הצבתו של אותו "צינור תקציבי" איפשרה, תיאורטית, לקופות החולים לנתב את כספי האשפוז הפסיכיאטרי גם לשירותים חלופיים. על בסיס התקווה הזו קם לו תחילה בית סוטריה גברים, ואחריו המשיכו ובאו 8 בתים נוספים.

הווה

נכון להיום, וכפי שניתן לראות במיזם שלי - **אינדקס חלופות האשפוז** - ישנן כיום 8 בתים מאזנים (חלופות אשפוז דמויות-סוטריה, כולן למעט אחת קמו בארבע השנים האחרונות) ו-3 חלופות אשפוז ביתיות - היינו, צוותים ניידיים אשר מגיעים לבית המשפחה, ומטפלים לא רק באדם אלא ברשת החברתית השלמה שסובבת אותו. מתוך 11 החלופות הללו, 6 חלופות זוכות כבר עכשיו לצורות שונות של מימון ציבורי; בית אלה וכפר איזון ממומנות על ידי משרד הרווחה, בעוד שבית של תקווה, בית עלמה ו**שני בתי סוטריה בירושלים** - ממומנים על ידי קופות החולים (קופ"ח מאוחדת, מכבי ולאומית - קופ"ח כללית לא מממנת אף חלופה).

הגישות הטיפוליות בחלופות הללו מגוונות. על פי רוב הן רואות במשבר הנפשי תופעה פסיכו-סוציאלית - "השיח של הבתים המאזנים הוא אחר: אני נכנס איתך למסע שאורכו הזמן שאתה תזדקק לו. אני אצדע איתך ואאפשר לך, דרך הנוכחות שלי, להבין את עצמך טוב יותר, להבין מה עוזר לך - מתוךך" (עו"ס סיוון בר און **במקור ראשון**). דגש רב מושם על המפגש האנושי הבלתי-אמצעי, על ראייה של אדם בתוך נסיבות חייו - יהיו אלו חוויות טראומטיות, ניסיון של חיים תחת גזענות או סקסיזם, או אלמנטים אחרים אשר עיצבו את עולמו. נבדל הדבר מגישות המקבעות את האדם כאובייקט פיזי, נבדל ופגום.

עתיד

תחום חלופות האשפוז נמצא בתסיסה אדירה בימים אלו, וחוזים חדשים רבים נחתמים בין החלופות לבין קופות החולים, ובכך מתאפשרת למבוטחי קופות החולים שהייה ללא עלות בבתי המאזנים. מידת התמיכה במגמה זו היא שתכריע את ממדיה הסופיים. תמיכה חברתית יכולה לבוא במגוון צורות: במחקר אקדמי, בכתיבת פוסטים ברשתות החברתיות, בהחדרת הנושאים הללו לתקשורת הממוסדת, בהצהרות פומביות של ארגונים יצוגיים של תחום בריאות הנפש (בין אם מדובר באנשי הטיפול או המטופלים) וכן הלאה והלאה.

תמיכה בחלופות האשפוז יכולה גם להיווצר בעולם התיאוריה, אם וכאשר הוגים ופסיכולוגים יזקקו וינסחו באופן מדויק את הרעיונות שעומדים מאחורי חלופות האשפוז. כיום טרם גובשה גישה תיאורטית ברורה, מקיפה ומדויקת אשר תנחה את העבודה הנעשית במסגרת החלופות. כיום ניתן לומר כי הגישה מגיעה מאזורי האסכולה המערכתית ומשיקה לזרם ההתייחסותי, אך לעתים היא גם נפרדת מהם והולכת בדרך אחרת לגמרי.

בחוו"ל נעים הדברים לכיוון שונה. בבריטניה, למשל, ניסו להפעיל בתים מאזנים ב-3 ערים. בעיר בדפורד הדבר עלה בידם - אך רק לשנה. אז אזל המימון והבית נסגר. בעיר ברן שבשווייץ פועל כבר מספר שנים "בית סוטריה", אך העקרונות המנחים של המודל אבדו כמעט לחלוטין. לעומת זאת, גישת הדיאלוג הפתוח, גישה לטיפול ביתי במשברים נפשיים קשים וקלים כאחד, הופכת במהרה לצורה פופולארית של חלופות אשפוז בקהילות רבות ברחבי העולם. הגישה קנתה לבבות באיטליה, בריטניה, ארה"ב, יפן, גרמניה ובמקומות נוספים.

ולסיום, הזמנה להצטרף אל תנועה כלל-עולמית לקידום חלופות אשפוז: השנה אני ועמיתותיי (עו"ס סיוון בר און ועו"ס מאיה לילה חפר) ארגנו **סמינרים מבואיים בגישת הדיאלוג הפתוח**, בהם יקחו חלק לא פחות מ-110 איש ואישה. את הסמינרים יעבירו איסולט טוואמלי (מנחת סדנאות מבוקשת ומנהלת של שירותי הדיאלוג הפתוח בקורק, אירלנד) ורייצ'ל וואדינגהאם (פעילה בריטית ידועה בתחום בריאות הנפש ובעלת ניסיון חיים של שמיעת קולות). זו האחרונה גם מרצה ב-18/3/19 19:00 במכללה האקדמית ת"א-יפו. **אתן מוזמנות** לבוא ולהרחיב את הכרותכן עם גישת הדיאלוג הפתוח ולשמוע על השינויים האדירים שקורים בתחום זה בעולם בכלל ובבריטניה בפרט, שינויים המסתכמים בפועל במהפכה אדירה.

תגיות: פסיכיאטריה אשפוז פסיכודה

עוד בבלוג של שפיות זמנית

אספרגר, זהות ומלחמות ה-DSM

לאחרונה התפרסמה המהדורה החמישית והמעודכנת של ה-DSM, ה'תנ"ך' האמריקאי של הפרעות הנפשיות. אחד...

10.7.2011: משחקים לשיפור יכולות קוגניטיביות

באתר Lumosity מוצעים משחקים שונים (אונלייניים) לשיפור פונקציות קוגניטיביות שונות כמו: זיכרון, קשב,...

חזרה לבלוג →

תגובות

הוסף/הוסיפי תגובה...

Naomi Dar

אשמח לשמוע כיצד אפשר להגיע לתכניות של חלופות אשפוז בסוטריה או הדיאלוג פתוח

לייק · השב/השיבי · 25 שב'

פלאגין התגובות של פייסבוק

הוספת תגובה לפוסט

חברים רשומים יכולים להוסיף תגובות והערות.
לחצו כאן לרישום משתמש חדש או על 'כניסת חברים' אם הינכם רשומים כחברים.

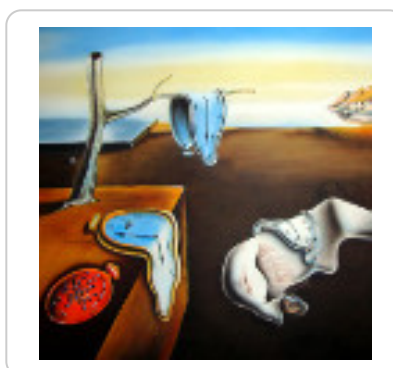
כניסת חברים

25/3/2019

אורה גן-בר

חשיבות החלופות. אני מעדיפה את שיטת הדיאלוג הפתוח הלוקח את כל המעורבים הסיפור כקולות שווים ושותפים לטיפול של בן המשפחה. כמובן לא פוסלת חלופות אחרות

שפיות זמנית

כתיבת פוסט חדש

טקסטים קצרצרים שנועדו לגרות את המחשבה, לשבות את העין, ולחשוף את קהל הגולשים למידע בנושאי פסיכולוגיה הזמין ברשת. הטקסטים יכללו התייחסויות למחקרים עדכניים ואירועים היסטוריים בתחום, יסקרו בלוגים ויספקו הגיגים על ענייני השעה הרלוונטיים לקהילה המקצועית. המבט שלנו יהיה לעיתים ביקורתי, ולעיתים חומל, נשתדל למצוא את ההומור, ולהעז להציב סימני שאלה.

אנו מזמינים אתכם להירשם כמנויים ולקבל עדכונים יומיים. כמו כן, ובמידה ואתם נתקלים בפיסת שפיות (או שיגעון), אתם מוזמנים לשלוח ונשמח לנסות לשלבה במארג השפיות העדין:

[שליחת טקסט לבלוג](#)

[חזרה לבלוג](#)

473 מנויים בבלוג

הירשם כמנוי בבלוג

פרסומות

קורסים במרכז הרב תחומי ללימודי טראומה

התמקדות, אבל ואובדן, טיפול בילדים, מיינדפולנס, מרחב הטרומה, EMDR, SE. ההרשמה בעיצומה.

החברה הפסיכואנליטית בישראל •
Israel Psychoanalytic Society EST. 1934
AN IPA COMPONENT SOCIETY ע"ר

משולחן החברה הפסיכואנליטית בישראל

קורסים וסדרות הרצאות, נותרו עדיין מספר מקומות לתוכניות ללימודים מתקדמים ותכניות חד-שנתיות

התכנית לפסיכותרפיה
מרכז אקדמי ללימודי המשך ברפואה
הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר
אוניברסיטת תל אביב

הזמנה ליום העיון לזכרה של פרנסס טסטין והענקת פרס טסטין

בשיתוף הקרן לזכרה של פרנסס טסטין והתכנית לפסיכותרפיה, אוניברסיטת תל אביב

נצפים ביותר

בצער רב התבשרנו על פטירתה של נעה גינוסר ז"ל
שפיות זמנית | 31.8.2019

סיכונים במדיטציה, דמיון מודרך, הרפיה והיפנוזה
נחי אלון | 18.8.2019

"והעיקר לא לפחד כלל" – טיפול נפשי ומלחמה
ד"ר מיכאל שושני | 31.7.2006

בעיית תת-האבחון של תסמונת אספרגר בקרב מבוגרים בכלל ונשים בפרט
שגית בלומרזון-סלע | 13.7.2014

מעוררי עניין

להתמלא ולהתרוקן: על חביות נקובות ויתוש בראש
ד"ר מרים אבנרי-כהן | 8.8.2019

CO[∞]FIGURATION FIELD: בניית מרחב התוודעות יצירתי במסע אל העצמי
רונית אמיר וראומה וינברג | 11.8.2019

סיכונים במדיטציה, דמיון מודרך, הרפיה והיפנוזה
נחי אלון | 18.8.2019

הקליניקה בשדה הפסיכודה: מתן משענת לסובייקטיביות
אלחנן פיניאן | 21.7.2019

